

Türk Edebiyatı'nın temel yapı taşlarından olan İlhan Berk 100'üncü doğum gününde anılıyor. Şair için "Şiir Her Yerdedir"- İlhan Berk 100 yaşında sergisi düzenlendi.

İLHAN BERK 100 YAŞINDA

Berk'in 1955'ten itibaren el yazısıyla tutmuş olduğu ve kapaklarını kendi hazırladığı defterleri ve bu defterlerin kapaklarıyla yayımladığı şiir kitaplarının sayıları yer alıyor. Ayrıca her kitap için günümüzün önde gelen şair ve yazarlarının güncel görüşleri, videolar ve şairin kişisel eşyaları yer alıyor.

Sergide konuklar için İlhan Berk'in iç dünyasını ve hayatının önemli dönüm noktalarını yansıtan eserleri Üretim sürecinden altı bölüm şeklinde yer alıyor.

"Omurga25 Şiir Kitabı", "Evren/Resimler", "Yörünge/Kı-taplak", "Kılavuz/Defterler", "Kabuk/Eşyalar" ve "Harfler/Formlandırma Çabaları"

Serginin ana temeline İlhan Berk'in 25 şiir kitabı yer alıyor. **Serginin** omurgasını İlhan Berk'in 25 kitabı oluşturuyor.

"DAHA ÖNCE GÖRÜLMEMİŞ ESERLER"

1940'lardan itibaren yayımladığı şiir kitaplarının eski ve yeni baskılarıyla beraber yer aldığı sağ duvar kolunda kitapları ve onlara dair kısa yazılan görüyoruz. Sol tarafta ise genişçe bir salon karşılıyor bizi burada da Berk'in farklı dönemlerde yaptığı resimleri inceleme fırsatı buluyor-sunuz. İlhan Berk'in daha önce görülmemiş resim ve desenleri en yakın haliyle sunuluyor. Salon duvarının bir bölümü ise İlhan Berk'in Bodrum'da yaşamaya başladığı 1970 yılından itibaren bizzat kullandığı kendi kitaplığına ayrılmış, 1000'den fazla kitabın yer aldığı bu kitaplığın görüntüsü bile tek başına bir şairin dehalığını ortaya koyuyor. Bu salonun hemen yanında küçük bir oda daha var, İlhan Berk'in şahsi eşyalarının toplandığı bir bölüm burası. Burada sergilenen nüfuz sözündünden gerçek isminin Emrullah İlhan olduğunu ve soyadının da Birsen olarak kayıtlarda geçtiğini öğreniyoruz. Yazılarını da hangi daktiloda (Consul marka) yazdığını, piposunu, saatlerini, resim çizerken kullandığı fırça ve boyalarını görüyoruz. Yine burada ince uzun saman kâğıtından bir deftere

yazılmış bir not çarpıyor gözümüze. "İlhan Berk, yine dağlardasın herhalde. Özledim. Ara lütfen. Küçük iske-ender."

"BEN İLHAN BERK'İN DEFTERİMİ YIM"

Sıradaki ikinci kat var. Burada gerçek bir hazine bekliyor meraklı okur. İlhan Berk'in defterleri. Zaten **serginin** bu bölümü 'Ben İlhan Berk'in Defteriyim' başlığını taşıyor ve cemekeklann içinde İlhan Berk'in farklı dönemlere ait çalışma defterleri sergileniyor. Defterleri daha fazla incelemek ve dokunmak istese de sadece kapaklarını görmekle yetiniliyor. Ancak bu istediğimizi birazda yatıştırarak bir projeksiyonla duvara yansıtılmış filmlerde defterlerin içeri- ni de inceleyebiliyoruz.

TASARIMDA ÖZNELİ VE DETAY ANLAYIŞI MEVCUT

Serginin küratörlüğünü Dr. Necmi Sönmez, tasarımını Yeşim Demir yaptı. Tasarım anlamında öznel ve detay anlayışı ortaya konulmuş. Bir edebiyat yaratıcısının dünyasına konuk oluyoruz. **Sergi** alanının girişindeki yazıda küratör Necmi Sönmez "**Serginin** çıkış noktasını İlhan Berk'in şiir kitapları, çizimleri, defteri ve **kitaplığı** oluşturuyor" diyerek çerçeveyi çiziyor ve ekliyor: "O kendi haritasını **Kitapları** üzerinden çiziyor, bir şekilde kendisi hakkında en ilginç, çarpıcı bilgileri de veriyor. Bunu **serginin** odağına yerleştirmek için İlhan'ın kabul ettiği şiir kitaplarının tüm baskılarını bir araya getirdim. Onun her şiir kitabı bir sonrakiye uzanan ağılları, kökleri içeriyor."

Yapı Kredi Kültür Sanat tarafından hazırlanan **serginin** yeni Beyoğlu'ndaki **Yapı Kredi Kültür Müzesi Sergi** 20 Ocak 2019 tarihine kadar açık kalacak.

İLHAN BERK HAKKINDA

İlhan Berk, şiiri canlı bir varlık gibi hayal ediyordu. Canlı ama sürekli gözlemlenmesi, bakılması, özenilmesi, nerede yaşamakta olduğunu izlenmesi ve her an hissedilmesi gereken gerçek bir varlık. Şairi zihin zanaatçısı kılan bir anlayış vardı. Yazmak, özellikle de şiir yazmak, bir ihtiyaç onun için. Şiire bağlanmayı, bir yeryüzü gezginliği olarak

ZEHRA EVCİL
ÖZEL HABER

tasarladı. "Yeryüzü sözcüklerdi" diye düşünmekteydi. Artık yeryüzünde ve gökyüzünde var olan her nesne, soyut ya da somut her varlık, düşünülmesi her şey, yazılması her şiir şairin gezdi alanı olarak tasarlanmıştır. İlhan Berk, şiir yazmasıyla, varoluşunu şiirsel deneyimle sınaması olmaktadır. Kendi varlığı ile, öbür varlıklar şiir üzerinden buluşturuluyor. Buna metafizik varlıklar da dahildir. Bir söyleşide: "Dünyaya, dünyaya ile benim arama hiçbir şey koymadan bakırım. Birbirine benzeyen iki şey yoktur; bunu bilmemiz bile yeter. Yeter çünkü gerçeklik, öz ile varoluşun birliğidir" der.

HER DİZESİ MENZİLSİZ BİR YOLCULUKTUR

Onun şiirleri arasında akrabalık bile bulunmaz. Değil ki benzer dize. Menzilsiz bir yolculuktur şiirdeki koşusu. Bütün şiirlerindeki tek ortaklık dünyayı en küçük ayrıntısına kadar şiir çevirmek isteğidir. Bir tür sıyrılmaktır.

İlhan Berk (d. 1918, Manisa - ö. 28 Ağustos 2008, Bodrum) 1916 yılında Manisa'da doğmuş, ilk ve ortaokulu doğduğu kentte bitirmiştir. Daha sonra Balıkesir Necatibey İlköğretim Okulu'ndan mezun olmuş. Espiye'de iki yıl ilkököl öğretmenliği yaptıktan sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü'ne girmiştir. Enstitü'nün Fransızca bölümünü bitiren (1944) Berk, Zonguldak, Samsun ve Kırşehir ortaokul ve liselerinde Fransızca öğretmenliği yapmıştır (1945-1955). Daha sonra Ankara'da T.C. Ziraat Bankası'nın Yayın Bürosu'na çevirmen olarak girmiş (1956), on üç yıl burada çalıştıktan sonra emekli olmuştur (1969). İlhan Berk, bu tarihten sonra kendini tümüyle yazmaya vermiş, bir anlık kitabı dışında, yalnız şiir ve şiire ilişkin yazılar yazmıştır. İlhan Berk, modern dünya şiirinin ilk büyük şairi sayılan Arthur Rimbaud ve Ezra Pound'un kimi şiirlerini de çevirerek **Kitaplaşmıştır**. KÜ adlı kitabıyla 1979 yılında Türk Dil Kurumu ve İstanbul kitabı ile de 1980 yılında Behçet Necatigil Şiir Ödülleri'nin kazanmıştır. İlhan Berk 1983'te Deniz Eskişi adlı kitabıyla, Yedi Tepe şiir Armatemi'nin 1988'de de Güzel İrmak adlı kitabıyla Sedat

Simavi Edebiyat Ödülü'nü (F. Edgü ile) almıştır. Yazın Yaşamı İlhan, Berk ilk şiirlerini Manisa Halkevi'nin dergisi Uyanış'ta yayımlamıştır (1935). Berk, 19 yaşındayken Güneşi Yakarların Selâmı adıyla **Kitaplaşmıştır**, bu şiirlerinde "hece vezni" kullanmakta ve o dönemin şiir anlayışına özgü bir karamsarlık taşımaktadır. "Sonsuzluk", "kızı", "hulya", "ateş" en sevdiği sözcükler olarak görülmektedir. Sembolizm şiirinden esinlenmiş izlenimi veren imgeler yapmayı sevmetedir: "Bir karanlık gecenin mas-mavi seherinde / Kızıl başörtüyle gül yüzlü bahçede görün". Dil anlayışı da henüz döneminden kopamamıştır ki, bunu da 19 yaşındaki bir şair adayının doğal karşılamak gerekmektedir. "Kıpkızıl hulyalı bir renge yükselmeden gün / Bir devrin neşesini taşımakta yüzmün". Berk'in ilk kitabına adını veren şiirinin son kıtası da şöyledir: "Neler, neler beklenmez nihaysiz bir yerden / Güneşi içelim mor şafaklar geçesinden / Selâmı Sonsuzluklara, hasret gönüllerden / Selâmın güneşe, göğü yakarlar bahçesinden". İlhan Berk, daha sonra 1940'lara doğru Yeni Edebiyat anlayışı içinde yer almış, Servet-i Fünun (Uyanış), Ses, Yığın, Yeryüzü, Kaynak gibi dergilerde yazmıştır. Türk şiirinin en deneyimli şairlerinden biri olan İlhan Berk, durmadan yatak değiştirerek, ama bazı sorunlarına hep bağlı kalarak şiirini günümüze kadar eskitmeden getirmeyi başarmıştır.

Şiir değişik evrelerden geçti. Başlangıçta toplumsal anlayışla büyük kentin devrinen yaşamını, işçileri, kırsal kesimdeki tarım emekçilerini anlatan; yaşama, dünya yaşama beslediği sevgi, umut ve coşkuyla, özgürlüğü ve eşitliği içeren şiirler yazdı. İkinci Yeni anlayışının belirmesiyle şiir işlevi, şiirde anlamı daha farklı algılamaya başladığını gösteren örnekler sundu. Dünya şiirinin olanakları Türkiye şiirinde değerlendirdi. Geleneksel ve batılı şiir biçimlerini üzerinde denemelerle girişti. İnsanı, tarihi, doğayı, kutsal **Kitapları**, mitolojileri, kentleri, dinbilimi şiirine ayırdı ve çağın zenginliği ile bir olanak olarak sunan, çarpıcılığı ve şiirsel çarpıcılığı saklı bir ilke gibi benimseyen İlhan Berk sürekli kendini yenileyen bir şiir ustası.

